

نامه ها و اهل نظرها

دسته واژه ها، با خوشه -ks-، واژه‌های اوستایی varṣa- «گیاه»، شغنی warx «علف» و هندی کهن vrkṣa که به طور خاص برای گیاه «هوم» و به طور عام «درخت» معنی می دهد، متعلق هستند.^۱

به این ریشه شناسی می توان واژه پهلوی wars «مو» را نیز افزود. در آن مقاله تلاش شد تا ریشه شناسی «سیاه درخت» با ویژگی ایزد گیاهی سیاوخش پیوند داده شود. به گمان نگارنده این ویژگی اسطوره ای در نام او نیز بازمانده است. چه نام او را به معنی «سیاه درخت» بگیریم و چه به تعبیر یوستی «سیاه مو» هر دو احتمالاً به یک ریشه مشترک هند و اروپایی بر می گردند که در بردارنده هر دو معنی «مو» و «گیاه» بوده است. این پیوند در دیگر شواهد اساطیری نیز دیده می شود. مثلاً در روایت پهلوی گفته می شود که اهورامزدا گیاه را از موی خود آفرید.^۲ در همان مقاله اشاره شد که هم بالدر و هم سیاوخش دارای موی زیبا

در بخشی از مقاله «سیاوخش و بالدر: پاره های پراکنده یک اسطوره»^۱ به ریشه یابی نام سیاوخش پرداخته شد و در آن نام وی مشتق از Syava-vrkṣah به معنی «سیاه درخت» دانسته شد. یوستی نام سیاورشن (سیاوش) را در اوستا به معنی «سیاه مو» می داند. می توان نظر او را با ریشه یابی فوق با استناد به شاهدی که پرفسور بیلی در «واژه نامه ختنی» آورده است، روشن تر ساخت. بیلی بین دو اسم اوستایی varṣa «مو» و varṣa «گیاه»^۱ ارتباط قائل است. او ذیل مدخل bāggara این واژه را به معنی «برگ» از varka-ra* می داند. قس. پارتی مانوی wrkr، سغدی بودایی wrkr از ستاک vark، اوستایی varōka، پهلوی valg/vark، فارسی نو barg، هند و اروپایی uel «مویین، پشمین، علفی» و با -k- هندی کهن valka «پوست درخت». با k هندی کهن vālsa «شاخه»، اوستایی varṣa- «مو». وی معتقد است احتمالاً به این

او نیز باقی مانده است.

بهار مختاریان

۱- ایران شناسی، سال یازدهم، شماره ۲، تابستان

۱۳۷۸، ص ۳۰۱-۳۱۸.

۲- Baily, H. W., *Dictionary of*

Khotan Saka, Cambridge, 1979, p. 275.

۳- روایت پهلوی، ترجمه مهشید میرفخرایی،

تهران، ۱۳۷۶، ص ۵۴.

هستند. در شاهنامه آمده است که: «جهان گشت از آن خُرد پر گفت و گوی / کز آن گونه نشنید کس روی و موی»؛ نیز گفته شد که تأکید اسطوره بر این ویژگی در ارتباط با ایزد نرینه یا شخصیت پهلوانی در داستان ریشه در ویژگی اسطوره ای آنها دارد. شاید بر این اساس بتوان احتمال داد که یکی از جنبه های ایزدانۀ سیاوخش، ویژگی ایزد گیاهی اوست که در نام